

Ефективна економіка № 11, 2017

УДК 336.027

Н. Ю. Рекова,

д. е. н., професор, Донбаська державна машинобудівна академія, м. Краматорськ

О. О. Познякова,

к. е. н., Донбаська державна машинобудівна академія, м. Краматорськ

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ

N. Y. Rekova,

Doctor of Economics, Professor

O. O. Poznyakova,

Candidate of Economics, Donbas State Engineering Academy

MODERNIZATION OF THE STATE FINANCIAL POLICY SYSTEM

Однією з функцій держави, що забезпечують успішне соціально-економічне та політичне розвиток країни, є розробка, прийняття, реалізація та вдосконалення законодавчих актів, що формують інституціональні основи за господарства; підтримка макроекономічної та соціально-політичної стабільності, ефективне регулювання та промислова політика; фінансування основних соціальних послуг, підтримка слабо захищених груп населення; регулювання інтеграції в світовій економіці з урахуванням захисту національних інтересів. За останні роки внутрішня структура кожного з компонентів фінансової системи зазнала істотних змін, пов'язаних з розвитком ринкових відносин, бюджетного федералізму та децентралізації бюджетної системи, демократизації всіх процесів, що відбуваються в суспільстві. Так, істотно розширено зміст державних фінансів.

The main functions of the state, which ensure the country's successful socio-economic and political development, are: development, adoption, implementation and perfection of legislative acts forming the institutional foundations of a market economy; maintenance of macroeconomic and socio-political stability, effective regulation and industrial policy; financing of basic social services, support for vulnerable groups of the population; regulation of integration into the world economy taking into account the protection of national interests; implementation of measures on environmental protection. In recent years, the internal structure of each component of the financial system has undergone significant changes associated with the development of market relations, fiscal federalism and the decentralization of the budget system, democratization of all processes taking place in society. Thus, the content of public finances is substantially expanded.

Ключові слова: *фінансова політика, фінансові ресурси, державні фінанси, ринкова економіка, валовий внутрішній продукт, фінансова політика, державні витрати.*

Keywords: *financial policy, financial resources, public finances, market economy, gross domestic product, fiscal policy, public expenditures.*

За умов сьогодення відбувається процес переосмислення сутності державних фінансів і принципів побудови державної фінансової політики. Розвиток теоретичних поглядів на роль державних фінансів пов'язано зі зміною державного впливу на економіку. Відсутність чіткої і науково-обґрунтованої стратегії розвитку державних фінансів в Україні, а, отже, можливості визначити необхідні обсяги державних фінансових ресурсів, призвело до неефективного вирішення багатьох соціально-економічних проблем. Перед Україною постало завдання забезпечення демократичних форм державного управління, тісно пов'язаних із бюджетною та податковою децентралізацією.

Постановка проблеми. Вдосконалення механізму державного регулювання соціально-економічного розвитку України за допомогою системи державних фінансів носить комплексний характер. Актуальними є питання, пов'язані з визначенням конкретних видів та обсягів виробництва і надання громадських та колективних товарів різними рівнями влади (центральними або місцевими органами), розробкою ефективних механізмів досягнення соціальних цілей і взаємодією як приватних і громадських інтересів, так і інтересів центру і регіонів. В сучасних умовах підвищується потреба в аналізі способів мобілізації доходів держави. Трансформація державних фінансів України вимагає застосування сучасних концептуальних підходів до реформування фінансів держави і його фінансової політики відповідно до національних соціально-економічними пріоритетами. За роки незалежності в Україні не вдалося побудувати цілісну систему стратегічного управління. Чинні завдання пов'язані з децентралізації управління, накладають додаткові умови на цю систему відносно посилення ролі регіонів під час формування Державної стратегії регіонального розвитку. Одночасно, залишається невирішеною проблема узгодження стратегічного управління та бюджетування. Державний та місцеві бюджети приймаються без урахування стратегічних цілей визначених в стратегіях відповідних рівнів. Це унеможливає ефективне використання соціальних ресурсів та їх примноження як в окремих регіонах, так й в країні в цілому. Неефективність управління соціально-економічним розвитком в регіонах України обумовлена недостатньою розробленістю теоретико-методологічних принципів та механізмів саморозвитку регіону.

Аналіз останніх досліджень. Значний внесок у розвиток питань державних фінансів внесли такі вітчизняні та іноземні вчені, як Е.Аткінсон, С.Браун, В.Базілевич, Л.Баластрік, Ю.Бараннік, Г.Башнянін, О.Васілік, В. Вишневський, В.Дементьев, Р.Грінберг, П.Джексон, Л.Дмітріченко, Ю.Іванов, Дж.Каліс, Кейнс, О.Ковальов, Л.Костирко, А.Крісоватій, І.Луніна, Р.Масгрейв, В.Мищенко, Ю.Ніколенко, В.Опарін, Ю.Пасічник, Л.Полозенко, В.Родіонова, Б.Сабанті, Дж.Стігліц, С.Слухай, В.Суторміна, Л.Тарангул, В.Федосов, М.Фоміна, М.Фридмен, Л.Якобсон, Е.Ясін, які систематизували знання про зміст, структуру й особливості функціонування державних фінансів. Визнаючи безперечний внесок вчених-економістів в розробку проблем державних фінансів, слід зазначити, що вимагає подальшого, більш детального дослідження питання регулювання економічних процесів за допомогою державних фінансів, а також механізм модернізації державних фінансів в умовах ринків, що розвиваються. Об'єктивна потреба реформування теоретичних основ і практичних механізмів державних фінансів України в рамках системної трансформації, розробка концептуальних положень визначення шляхів підвищення ефективності державних фінансів є актуальними, що зумовило вибір теми, мету і завдання дослідження.

Формулювання цілей статті. Метою статті є розвиток теоретико-методологічних засад функціонування системи державних фінансів в умовах ринків, що розвиваються і розробка концептуальних положень модернізації державних фінансів на базі бюджетного федералізму. Відповідно до мети дослідження проаналізувати особливості функціонування бюджетної та податкової систем України в умовах ринків, що розвиваються.

Виклад основного матеріалу. Дослідження проблем державних фінансів зумовило необхідність чіткого розуміння ролі держави в економіці. Держава як феномен, з точки зору інституціональної теорії, представляє собою одну з багатьох організацій, що формуються і діють в процесах господарювання. Індивіди делегують частину прав з контролю своєї діяльності державі, очікуючи, що на основі своєї монополії на здійснення насильства воно зможе більш ефективно реалізувати ряд функцій по забезпеченню взаємодій між економічними суб'єктами. Залежно від природи держави виділяють дві його моделі: експлуататорська модель держави і контрактна модель. Зіставлення двох ідеальних моделей держави наведено в табл. 1.Роль держави відрізняється на етапах формування ринкової економіки, в умовах формування ринків, що розвиваються і в умовах функціонування вже сформованої і налагодженої економіки ринкового типу. При цьому в умовах економіки, що розвиваються ринків велике значення набуває системоутворююча роль держави, яка пов'язана з виконанням наступних цільових функцій: а) перебудова відносин власності, їх специфікація і захист; б) створення і зміна правил і норм, за якими діють економічні агенти; в) формування конкурентного середовища; г) сприяння у формуванні інфраструктури ринкового хазайства. [1 с.201]

Таблиця 1. Зіставлення двох ідеальних моделей		
Критерій	Контрактна держава	Експлуататорська держава
Мета	Максимальна сукупність доходу (ВВП) членів суспільства	Максимізація доходів групи, яка контролює державний апарат
Завдання	Гарант в ряді угод між індивідами, специфікація і захист прав власності	Активне втручання в економічні та соціальні взаємодії, що не обмежуються в ролі гаранта
Використання монополії на насильство	Обмежується соціальними домовленостями і конституційними рамками	Залежить від політичної волі групи, яка контролює держава
Бюджетне обмеження	Жорстке, обмежене демографічної процедурою затвердження бюджету	М'яке
Основні статті витрат	Юстиція, правоохоронна діяльність	Оборона, державного управління, правоохоронна діяльність
Основні способи покриття бюджетного дефіциту	Позики на зовнішньому ринку	Кредити центрального банку уряду, позики на внутрішньому ринку, можлива відмова від виконання зобов'язань, як вид конфіскаційного податку

В сучасних умовах роль і функції держави в суспільстві визначають величину державних фінансів. Зміна розмірів державних фінансів в цілому, обсягів державних витрат обумовлюється економічної або політичної доцільністю.

У державних фінансах проявляється взаємодія політичних та економічних чинників, зокрема при виборі обсягу і структури суспільних благ, способів їх виробництва та розподілу. Істотний вплив на процес функціонування і розвитку державних фінансів надають неформальні регулятори господарської діяльності, національні традиції і культура.

Ефективність функціонування державних фінансів визначається: за ступенем виконання фінансового плану або шляхом визначення того, чи досягнуто визначених цілей за допомогою вкладених коштів і зроблено це найбільш раціональним способом.

Державні фінанси є основним засобом перерозподілу валового внутрішнього продукту.За допомогою державних фінансів відбувається регулювання масштабів суспільного виробництва в галузевому і територіальному аспектах, стимулювання впровадження науково-технічних досягнень, захист навколишнього середовища, розвиток зовнішньоекономічних відносин та задоволення інших суспільних потреб. У складі державних фінансів угруповування фінансових відносин всередині ланок здійснюється відповідно до рівня державного управління: для федеративної держави - три рівня (федеральний, суб'єктів федерації, місцевий); для унітарної держави - два рівня (загальнодержавний, місцевий).

Масштаби державного втручання в економіку конкретизуються двома показниками: 1) обсягом і питомою вагою державної власності; 2) часткою валового внутрішнього продукту, що перерозподіляється через сукупний бюджет і позабюджетні фонди.

В умовах змішаної економіки співвідношення розмірів державного і недержавного секторів має бути таким, при якому ефективність господарювання стала б найбільшою. Розширення функцій держави пов'язане з наданням суспільних благ, а також є реакцією на кризові явища. Якщо ж посилення ролі держави деформує здатність суспільства до економічного розвитку, і держава лобіює інтереси представників окремих груп на шкоду суспільству, якщо воно починає функціонувати як самодостатня структура, то діяльність державних інститутів завдає шкоди суспільству і розширення державних функцій небажано.

Для ефективної реалізації економічних функцій держави необхідно чітко визначення і підвищення ролі держави у вирішенні протиріч функціонування системи державних фінансів, зокрема, системи розподілу доходів і функціонування позабюджетних фондів. Отримала розвиток теорія попиту, пропозиції та конкуренції: позабюджетні фонди виступають інструментом подолання «провалів» ринку в сфері виробництва чистих суспільних благ, що дозволить підвищити ефективність функціонування фінансових ресурсів позабюджетних фондів, а також задовольнити попит населення в чистих громадських товарах колективного користування. Виходячи з цього можна висловитись про нерозривний зв'язок і взаємозалежності грошово-кредитної і фіскальної політики.

Механізми бюджетно-податкової політики в умовах кризи і ринків, що формуються повинні передбачати проведення ряду заходів: скорочення податків на реальний сектор економіки; нульовий варіант з податків на малий і середній бізнес; підвищення податків на великі доходи фізичних осіб; емісія державних облігацій на відновлення народного господарства Донбасу. В даний час центральним завданням керівництва країни є відновлення довіри людей до влади. Це не знижує значущості і цінності таких заходів, як реструктуризація економіки, вибудовування системи національних пріоритетів, розвиток інфраструктури ринку і його інститутів, трансформація аграрних відносин, підвищення життєвого рівня та соціального захисту населення.

Специфіка бюджетних відносин як частини фінансових полягає в тому, що: вони виникають в розподільчому процесі, учасником якого є держава (в особі відповідних органів влади) і пов'язані з формуванням і використанням централізованого фонду грошових коштів, призначеного для задоволення загальнодержавних потреб. Державний бюджет можна розглядати як компроміс між основними групами носіїв різних соціально-економічних інтересів.

Склад і обсяг бюджетних доходів і форми мобілізації грошових коштів, а також традиційні і пріоритетні для конкретного історичного етапу спрямування бюджетних витрат залежать від ряду факторів: рівня розвитку економіки; соціально-економічного устрою, функцій держави, методів господарювання на підприємствах, організаціях, установах; розв'язуваних суспільством економічних і соціальних завдань, здійснення соціальних перетворень і т.п. Відзначено, що оскільки рівень розвитку державного регулювання, його конкретні цілі, частка державної власності в різних країнах неоднакові, то різна і роль бюджетних видатків в економіці.

Бюджетні витрати розподіляються в бюджетної класифікації за функціональним, економічному та відомчому принципам угруповання витрат. Структура видатків державного бюджету робить регулюючий вплив на розміри попиту і капіталовкладень, а також на галузеву і регіональну структуру економіки, національну конкурентоспроможність на світових ринках. Дієвість державного регулювання з допомогою бюджетних витрат залежить: 1) від відносних розмірів сум, що витрачаються (і частки з ВВП); 2) від структури цих витрат; 3) від ефективності використання коштів, що витрачаються.[5]

У багатьох країнах перше місце в бюджетних витратах займають соціальні статті: соціальні посібники, утворення, охорона здоров'я та ін. Ці витрати покликані пом'якшити диференціацію соціальних груп, властиву ринковому господарству.

Аналізуючи структури доходів зведеного та державного бюджету України за 2009-2014 рр. виявлено, що 1) найбільшу частку податкових надходжень в доходах зведеного бюджету України приносив податок на додану вартість (29-32%); 2) друге місце в структурі податкових надходжень зведеного бюджету займав податок з доходів фізичних осіб (15- 16%); 3) частка неподаткових надходжень зменшилась з 25,6% до 17,6%; 4) доходи від операцій з капіталом займали незначну частку (0,5-1,3%). У 2016 році найбільшу частку доходів державного бюджету України становили

податкові надходження (88%). На основі аналізу показників видатків державного бюджету України за напрямками використання за період 2012-2015 рр. (табл. 2) виявлено, що найбільшу питому вагу в структурі державних витрат мали витрати на соціальний захист і соціальне забезпечення (24,1-25,9%). Однак, їх питома вага різко зменшився до 17,7% в 2015 році.[6,7] В ході аналізу було виявлено, що незначну питому вагу в структурі державних витрат мали видатки на духовний та фізичний розвиток, а також на житлово-комунальне господарство (табл. 2).

Таблиця 2. Напрями використання бюджетних коштів державного бюджету України за видатками 2012 - 2015 рр.								
Напрями використання бюджетних коштів	2012		2013		2014		2015	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Загальнодержавні функції	57812	10,8	65607	11,8	81863	13,9	106047	17,7
Оборона	17376	3,3	16163	2,9	28765	4,9	54570	9,1
Цивільний порядок, безпека та судова влада	38396	7,2	41534	7,5	46938	8,0	55811	9,3
Економічна діяльність	77679	14,6	67657	12,2	56717	9,6	43516	7,3
Охорона навколишнього природного середовища	10304	1,9	11138	2,0	6631	1,1	4706	0,8
Житлово-комунальне господарство	22980	4,3	12584	2,3	21628	3,7	493	0,1
Охорона здоров'я	60013	11,3	64960	11,7	64117	10,9	12657	2,1
Духовний та фізичний розвиток	15138	2,8	15423	2,8	16437	2,8	7605	1,3
Освіта	104743	19,6	111964	20,2	113003	19,2	33282	5,6
Соціальний захист та соціальне забезпечення	128684	24,1	147474	26,6	152129	25,9	104381	17,4
Кошти, що передаються до бюджетів інших рівнів	-	-	-	-	-	-	176404	29,4
Всього:	533125	100	554504	100	588228	100	599472	100

В результаті аналізу практики реалізації бюджетного процесу зроблений наступний висновок: одним з наслідків розриву між податковими надходженнями і бюджетними видатками стало підвищення актуальності проблем міжбюджетних відносин і визначення функцій, які повинні реалізовуватися на кожному з рівнів влади - загальнодержавному і місцевому, і відповідно, визначення джерел фінансування цих функцій.

Дослідивши практику витрачання коштів державного бюджету України, виявлені проблеми непрозорості і нецільового використання бюджетних коштів. Тому важливим завданням є вироблення критеріїв ефективності бюджетних витрат і підготовка на цій основі пропозицій щодо оптимізації їх структури.

Сучасна бюджетна політика України характеризується суперечливістю: з одного боку, ставиться завдання зміцнення державних інститутів влади і підвищення ефективності державних фінансів в цілому, з іншого боку, відбувається скорочення державних витрат, але недостатнє фінансування не призведе до поліпшення якості діяльності державних інститутів.

З цього випливає, що державні витрати України повинні відповідати переходу до інноваційного типу розвитку економіки, який характеризується переходом країни до вищого рівня технологічного ладу яка відбувається переорієнтацією капіталу на високотехнологічні галузі економіки, розробку і реалізацію інноваційних проектів, науку і освіту.

За результатами оцінки процесу виконання бюджету встановлено, що фактичні витрати державного бюджету України за останні роки менше запланованих, тобто практично щороку відбувається недофінансування статей витрат. До того ж темпи збільшення витрат державного бюджету України більше темпів збільшення доходів. Це посилює проблему нестабільності бюджетного механізму і державних фінансів в цілому. Автоматично відтворюється головний системний фактор дестабілізації державних фінансів - дисбаланс між ресурсами і зобов'язаннями бюджету. Одночасно держава звертається до позик на зовнішніх і внутрішніх грошових ринках, що зумовлює зростання витрат на обслуговування державного боргу (рис. 2).

Рис. 2. Фактори дестабілізації бюджетного механізму

Бюджетний дефіцит і державний борг характерний для державних фінансів сучасних країн (табл. 3).

Можна сказати, що дефіцит відображає кризові явища в економіці і державних фінансах, неефективність фінансово-кредитних відносин, нездатність уряду контролювати фінансову ситуацію в країні. При цьому бюджетний дефіцит також може виникати під впливом фінансової залежності від іноземних держав, відображати високі витрати на обслуговування і погашення зовнішнього боргу. Встановлено, що збільшення бюджетного дефіциту в Україні призводить до швидкого зростання державного боргу як внутрішнього, так і зовнішнього.[6, 7]

Таблиця 3. Загальний державний дефіцит країн Європейського союзу в 2010 - 2014 рр.							
Країна	Дефіцит (-) бюджету, % ВВП			Країна	Дефіцит (-) бюджету, % ВВП		
	2010	2011	2014		2010	2011	2014
Ірландія	-14,3	-13,4	-3,9	Нідерланди	-5,3	-4,5	-2,4
Греція	-13,6	-9,4	-3,6	Угорщина	-4	-4,3	-2,5
Великобританія	-11,5	-7,5	-5,7	Болгарія	-3,9	-2,0	-5,8
Іспанія	-11,2	-9,4	-5,9	Мальта	-3,8	-2,7	-2,1
Португалія	-9,4	-4,4	-7,2	Австрія	-3,4	-2,5	-2,7
Латвія	-9	-3,4	-1,5	Німеччина	-3,3	-0,8	-0,3
Литва	-8,9	-5,5	-0,7	Данія	-2,7	-1,8	-1,5
Румунія	-8,3	-5,5	-1,4	Фінляндія	-2,2	-0,6	-3,3
Франція	-7,5	-5,2	-3,9	Естонія	-1,7	1,1	0,7
Польща	-7,1	-5,0	-3,3	Люксембург	-0,7	-0,3	1,4
Словаччина	-6,8	-4,9	-2,8	Швеція	-0,5	0,4	-1,7
Кіпр	-6,1	-6,3	-8,9	Словенія	-5,5,	-6,4	-5,0
Бельгія	-6	-3,7	-3,1	Чеська Республіка	-5,9	-3,3	-1,9
Італія	-5,3	-3,9	-3,0				

Значний рівень бюджетного дефіциту України та збільшення державного боргу істотно впливають на стан економіки. Управління державним боргом в Україні в значній мірі ускладнюється через значну частки в ньому іноземної валюти. Це говорить про те, що зростання державного боргу тягне за собою небезпечні наслідки втрати фінансової самостійності країни-боржника. Тому проблему дефіциту бюджету слід вирішувати, не тільки використовуючи систему економічних заходів, але і правовими засобами, які повинні бути спрямовані на обмеження обсягів дефіциту бюджету.

Виходячи з вищесказаного, впливає, що головний спосіб скорочення бюджетного дефіциту - це зменшення державних витрат («життя за коштами»). Основний принцип скорочення витрат - поступове зменшення фінансування тих видів діяльності держави, які можна передати ринку: зменшення обсягів бюджетних капіталовкладень, скасування неспроможних дотацій і пільг.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Ефективність державних фінансів багато в чому визначається якістю діючих формальних інститутів і ступенем незалежності судової системи. Виявлено, що масштаби державного втручання в економіку конкретизуються двома показниками: обсягом і питомою вагою державної власності; часткою валового внутрішнього продукту, що перерозподіляється через сукупний бюджет і позабюджетні фонди.

Більш повна реалізація принципів демократії як результату багатовікового розвитку людського суспільства можлива в пострадянських республіках за рахунок забезпечення за допомогою системи державних фінансів і, зокрема, державних бюджетів, пріоритетного розвитку таких секторів національної економіки, як наука, освіта і медицина.

Зміни державних фінансів в цілому, і системи оподаткування зокрема обумовлені певними соціально-економічними умовами і рівнем розвитку господарських відносин у країні, ефектом проходження досвіду інших країн, глобалізаційними процесами, а також податковими традиціями.

Державні цільові фонди виступають інструментом подолання «провалів» ринку в сфері виробництва чистих суспільних благ. Формування і розвиток позабюджетних фондів за рамками бюджету багато в чому пояснюється необхідністю здійснення суспільно значимих видів діяльності, які не можуть бути забезпечені повністю на комерційній основі або які держава зацікавлена гарантувати.

Структура державних витрат надає регулюючу дію, з одного боку, на розміри попиту і капіталовкладень, і, з іншого боку, на галузеву і регіональну структуру економіки, а також на конкурентоспроможність країни на світових ринках. При цьому дієвість державного регулювання з допомогою бюджетних витрат залежить: по-перше, від відносних розмірів сум, що витрачаються (і частки в ВВП); по-друге, від структури цих витрат; по-третє, від ефективності використання коштів, що витрачаються.

Перспектива розвитку системи державних фінансів пов'язана з трансформацією бюджетно-податкової системи в напрямку знаходження шляхів подолання значної маси суспільних і приватних протиріч, і впровадження механізмів гармонізації економічних інтересів суб'єктів національної економік, що дозволить подолати кризові явища в економіці сучасної України і забезпечити стабільні темпи економічного зростання. При цьому в умовах кризи і ринків, що формуються важлива роль відводиться механізмам бюджетно-податкової політики, які повинні передбачати проведення ряду заходів: скорочення податків на реальний сектор економіки; нульовий варіант з податків на малий і середній бізнес; підвищення податків на великі доходи фізичних осіб; емісію державних облігацій на відновлення народного господарства Донбасу.

Список літератури.

1. Макроэкономическое регулирование: роль государства и корпораций [Текст] / под ред. В. М. Соколинского. – М. : КНОРУС, 2010. – 248 с.
2. Десятнюк, О. М. Аксиология ризикованості сфери оподаткування [Текст] / О. М. Десятнюк // Фінанси України. – 2009. – № 2. – С.51-59.
3. Податковий кодекс України [Текст] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011. – № 13–14, № 15–16, №17. – С. 112.
4. Величко, О. В. Бюджетна політика та особливості її формування в умовах нестабільності соціально-економічного розвитку [Текст] / О. В. Величко // Економічний вісник Донбасу. – 2010. – № 1. – С. 83–87.
5. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні [Текст] / Тертичка В. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. – 750 с
6. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2011 рік [Текст] / [Щербина І. Ф., Рудик А. Ю., Зубенко В. В., Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2014 рік Самчинська І. В. та. ін]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи», USAID. – К. : 2011. – 96с
7. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2014 рік [Текст] / [Зубенко В. В., Самчинська І. В., Рудик А. Ю. та. ін]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи впровадження», USAID. – К. : 2015. – 77 с.

References.

1. Velychko, O. V. (2010), “Budget policy and peculiarities of its formation in the conditions of instability of social and economic development”, *Ekonomichnyj visnyk Donbasu*, vol. 1 pp. 83-87.
2. Desiatniuk, O. M. (2009), “Taxonomy risk axiology” *Finansy Ukrainy*, vol.1 pp. 51-59.
3. Zubenko V.V., Samchinskaya I.V., Rudyk A.Yu. (2015), *Biudzhetnyj monitorynh: Analiz vykonannia biudzhetu za 2011 rik* [Budget monitoring: Analysis of budget execution for 2014], Kyiv, Ukraine.
4. Zubenko V.V., Samchinskaya I.V., Rudyk A.Yu. (2015), *Biudzhetnyj monitorynh: Analiz vykonannia biudzhetu za 2014 rik* [Budget monitoring: Analysis of budget execution for 2014], Kyiv, Ukraine.
5. V. M. Sokolinsky (2010), *Makroekonomycheskoe rehulyrovanye: rol' hosudarstva y korporatsyj* [Macroeconomic regulation: the role of state and corporations],
6. Tertychka V. (2002), *Derzhavna polityka: analiz ta zdzijsnennia v Ukraini* [State Policy: Analysis and Implementation in Ukraine], Kyiv, Ukraine.
7. The Tax Code of Ukraine (2011) Information from the Verkhovna Rada of Ukraine

Стаття надійшла до редакції 08.11.2017 р.